

STÁTŇÍ CENA ZA LITERATURU
STÁTŇÍ CENA ZA PŘEKLADATELSKÉ DÍLO
CENY MINISTERSTVA KULTURY ZA PŘÍNOS V OBLASTECH
DIVADLA, HUDBY, VÝTVARNÉHO UMĚNÍ A ARCHITEKTURY
CENY MINISTERSTVA KULTURY ZA PŘÍNOS V OBLASTI
KINEMATOGRAFIE A AUDIOVIZE

Státní ceny Ceny Ministerstva kultury 2025

Vážené dámy, vážení pánové,

vítejte v auditoriu Stavovského divadla. Letos si připomínáme dvojí výročí. V roce 1920 prezident TGM inspiroval vznik Státních cen za literaturu a překladatelské dílo, v roce 1995 tradici zpřetrhanou komunistickou diktaturou znovuobnovil tehdejší ministr kultury Pavel Tigrid. Od roku 2003 jsou spolu s cenami za literaturu a překladatelství udělovány také Ceny ministerstva kultury za přínos v oblastech divadla, hudby a výtvarného umění, od roku 2009 také za přínos v oblasti architektury a v oblasti kinematografie a audiovize.

O podstatě a smyslu umění i o jeho významu pro společnost už bylo napsáno mnoho lidmi povolanějšími, než jsem já, dovoluji mi přesto prosím jen malou poznámku. Celý život jsem fascinován silou a mocí umělecké tvorby, její schopností hledat, uchopovat, pojmenovávat, dotýkat se citlivých míst, burcovat i konejšit. V nesnadných časech, jako jsou ty naše, je umění zdrojem síly a útočištěm. Chrámem i tvrzí.

Je mi nesmírnou ctí přivítat letošní laureáty, moc jim blahopřeji a ze srdce děkuji za jejich práci.

Přeji pěkný večer.

Mgr. Martin Baxa
ministr kultury

Státní cena za literaturu Zdena Škvorecká, roz. Salivarová

za celoživotní dílo a péči
o rozvoj české literatury

Spisovatelka, nakladatelka, překladatelka, zpěvačka a herečka. Narozena 1933 v Praze do rodiny českého nakladatele a knihkupce. Vystudovala dívčí reálné gymnázium Elišky Krásnohorské v Praze. Jako herečka a zpěvačka působila například v divadle Paravan a v Laterně magie. V letech 1965–68 studovala obor dramaturgie na pražské FAMU. V roce 1969 doprovázela svého muže Josefa Škvoreckého na jeho přednáškovém turné po USA a z této cesty se již domů nevrátili. Následně emigrovali do kanadského Toronta, kde v roce 1971 společně založili nakladatelství Sixty-Eight Publishers.

S ideou založit nakladatelství přišla právě Zdena Škvorecká, provoz tohoto nejvýznamnějšího československého exilového nakladatelství řídila a většinu prací v něm také vykonávala. Díky její systematické činnosti vyšlo celkem 227 titulů, z nichž většina by jinak z politických důvodů nemohla být vydána. Knihy vycházely v originále i v překladu.

Zdena Škvorecká je však také autorkou svébytných literárních děl. První její texty vycházely

v 60. letech časopisecky. Debutovala povídkovým triptychem *Pánská jízda* (1968), ve kterém pracuje s tragikomikou a věnuje se vztahům mužů a žen. Následovala díla s částečně autobiografickými prvky: román *Honzlová* (1972; 1990), novela *Nebe, peklo, ráj* (1976; Cena Egona Hostovského 1976 za nejlepší českou beletrii psanou v exilu). V epistolárním románu *Hnůj země* (1994) se věnuje tematice emigrace.

V tandemu se svým manželem Josefem Škvoreckým psali mimo jiné detektivky.

Její díla byla a jsou překládána do dalších jazyků a některé spisovatelčiny texty se staly předlohami k divadelním a filmovým zpracováním.

Namísto svých vlastních děl vydávala Škvorecká v době nesvobody knihy jiných autorů žijících v exilu a později i autorů žijících, ale nepublikujících v Československu. Kvůli svým exilovým aktivitám byli v roce 1978 Škvorečtí zbaveni československého občanství.

Zdena Škvorecká je nositelkou Řádu Bílého lva (1990). O dva roky později byla její literární i nakladatelská činnost oceněna čestným doktorátem Torontské univerzity. Zdena Škvorecká zemřela v srpnu 2025 v Torontu.

Cena se uděluje od roku 1995 v návaznosti na tradici první republiky (ustavena 1920). Je určena k ohodnocení buď významného původního díla české literatury, nebo dosavadní literární tvorby. Státní cena za literaturu se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Laureáti

1995	Ivan Diviš
1996	Emil Juliš
1997	Milan Jankovič
1998	Vladimír Macura
1999	Josef Škvorecký
2000	Karel Šiktanc
2001	Věroslav Mertl
2002	Květa Legátová
2003	Petr Kabeš
2004	Pavel Brycz
2005	Edgar Dutka
2006	Vladimír Körner
2007	Milan Kundera
2008	Ludvík Vaculík
2009	Zdeněk Rotrekl
2010	Antonín Bajaja
2011	Daniela Hodrová
2012	Ivan Wernisch
2013	Petr Hruška
2014	Patrik Ouředník
2015	Pavel Šrut
2016	Petr Král
2017	Jáchym Topol
2018	cena nebyla předána
2019	Karol Sidon
2020	Michal Ajvaz
2021	Miloslav Topinka
2022	Kateřina Tučková
2023	Jiří Kratochvíl
2024	Pavel Kolmačka

Státní cena za překladatelské dílo Anežka Charvátová

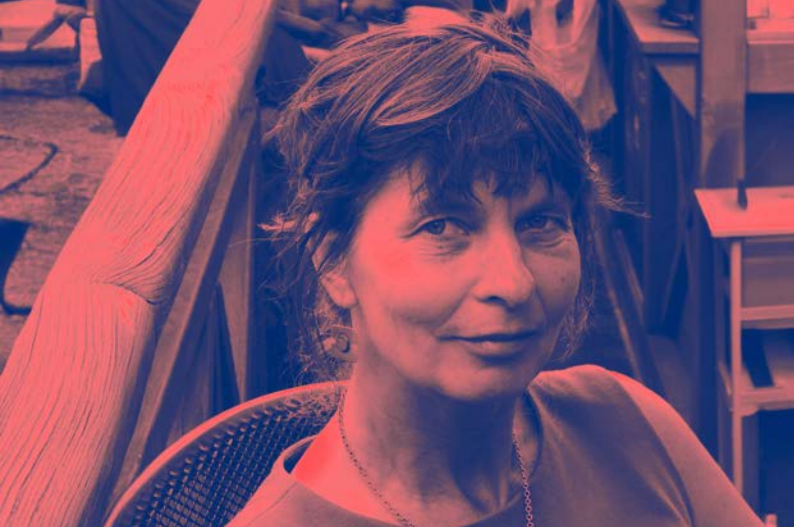
**za rozsah a význam přeloženého díla,
za aktivní zájem o propagaci daných kultur,
za dlouholeté pedagogické a akademické
působení v oboru translologie
či redakční a ediční činnost**

Hispanistka, romanistka, překladatelka ze španělštiny, italské a francouzštiny. Narodena 1965 v Praze. Po studiích španělštiny a francouzštiny na FF UK externě vyučovala na Ústavu románských studií téže fakulty. Dále působila jako nakladatelská redaktorka (Mladá fronta, Garamond, FRA). Od roku 2013 je vysokoškolskou pedagogkou na Ústavu translologie FF UK. Od listopadu 2021 předsedá výboru Obce překladatelů.

Překladatelský i odborný zájem Anežky Charvátové se soustřeďuje především na moderní a současnou hispanoamerickou prózu. Celkově i v dalších jazycích jí vyšlo již kolem šesti desítek přeložených titulů. Mezi nejnovější překlady patří povídkový soubor *Krvely* (2025), romány *Nejzasutější vzpomínka na lidi* (2023) senegalského držitele Goncourtovy ceny Mohameda Mbougara Sarra, *Rozhovor u Katedrály* (2021) peruánského nobelisty Maria Vargase Llosy, *Období hurikánů* (2021) současné kolumbijské autorky Fernandy Melchor nebo na zdánlivě nepřeložitelných slovních hříčkách založení *Tři truchliví tygři* Kubánce Guillerma

Cabrery Infanteho (2016). Samostatnou zmínku si zaslouží překlady Chilana Roberta Bolaña, z jehož díla do češtiny převedla podstatnou většinu – šest knih (nejnověji novelu *Amulet*, 2020) včetně románových opusů a novodobých klasik jako *Divocí detektivové* (2009) nebo *2666* (2012). V laureátčině překladatelské bibliografii najdeme i další významná jména – Ernesta Sabata, Adolfa Bioye Casarese, Carllose Fuentes, Luise Sepúlvedu, Isabel Allende, Juana Gabriela Vásqueze nebo Alejandra Zambru. Z překladů z italské za všechny jmenujme Umberta Eca (*Nulté číslo*, 2015). Z francouzštiny převedla například dvě knihy Danyho Laferrière a další.

Anežka Charvátová se také soustavně podílí na propagaci nejen hispanoamerické literatury: účastní se besed s autory a rozhlasových pořadů, přispívá do literárních časopisů a rovněž se významně zaslouže o rozvoj překladatelské profese. Vede překladatelské workshopy a vychovává novou generaci překladatelů. Řadu let předsedá porotě Ceny Jiřího Levého, soutěže Obce překladatelů pro začínající překladatele.

V roce 2004 získala Magnesii Literu za překlad románu *Vypravěč* Maria Vargase Llosy, v roce 2012 pak nejvyšší profesní ocenění, Cenu Josefa Jungmanna, a to za překlad románu *2666* Roberta Bolaña.

Její překlady ze španělštiny jsou živé, čtivé a zároveň mnohdy velmi náročné. Překladatelčina schopnost obsáhnout různé jihoamerické dialekty je obdivuhodná, její rejstřík v češtině mimořádně pestrý. Nemluvě o tom, že dokáže stejně poutavě překládat i z francouzštiny nebo italštiny.

Anežka Charvátová je nejen brilantní překladatelkou, ale i osobností, která svým přístupem, profesionalitou a lidskostí inspiruje celou překladatelskou komunitu.

Cena se uděluje od roku 1995. Je určena k ohodnocení buď významného literárního překladu z cizího jazyka do češtiny, nebo za dosavadní činnost v oblasti překladu literárních děl. Státní cena za překladatelské dílo se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Laureáti

1995	Josef Hiršal
1996	Ludvík Kundera
1997	Luba a Rudolf Pellarovi
1998	Jindřich Pokorný
1999	Lumír Čivrný
2000	Anna Valentová
2001	Jan Vladislav
2002	Jiří Pelán
2003	Dušan Karpatský
2004	Dušan Zbavítel
2005	Pavla Lidmilová
2006	František Fröhlich
2007	Antonín Přidal
2008	Jiří Stromšík
2009	Miroslav Jindra
2010	Oldřich Král
2011	Martin Hilský
2012	Vladimír Mikeš
2013	Vratislav J. Slezák
2014	Jiří Pechar
2015	Hanuš Karlach
2016	Pavel Dominik
2017	Eva Kondrysová
2018	Helena Stachová
2019	Anna Kareninová
2020	Blanka Stárková
2021	Alena Morávková
2022	Jiří Našinec
2023	Jarka Vrbová
2024	Dagmar Hartlová

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti divadla Helena Albertová

za dlouholeté a přínosné působení v Divadelním ústavu, významné kulturní instituci, zabývající se dokumentací, podporou a výzkumem českého profesionálního divadelního umění v domácím a mezinárodním kontextu, který v letech 1990–1995 vedla, a za propagaci českého divadla v zahraničí prostřednictvím Pražského Quadriennale, největší mezinárodní výstavy a festivalu scénografie a divadelního prostoru

Narozena 1941 v Praze. Po maturitě na Průmyslové škole bytové tvorby pracovala jako aranžérka v Západočeském divadle v Klatovech a v pražském Divadle na Vinohradech, v letech 1965–1970 vystudovala obor sociologie a filozofie na FF UK. Od roku 1975 spojila svůj profesní život s Divadelním ústavem a jím pořádanou významnou mezinárodní akcí v oblasti scénografie a divadelního prostoru, Pražským Quadriennale. V letech 1990–1995 byla ředitelkou Divadelního ústavu, poté v něm pracovala jako zaměstnankyně a později externě jako kurátorka výstav a autorka či editorka odborných publikací. Jako autorka či spoluautorka obohatila českou teatrologii o řadu monografií věnovaných dílu českých scénografek a scénografů: *Otakar Schindler: scénograf a malíř* (1998), *Josef Svoboda: scenographer* (2008), *Josef Svoboda – scénograf* (2012), *Jelínek Josef* (2014), *Jan Vančura* (2015), *Irena Greifová* (2016), *Karel Zmrzlý* (2017) a *Ivo Žídek* (2019). Připravila řadu reprezentativních tuzemských i zahraničních výstav, např. *Josef Svoboda – Umění scénografie v brazilských*

metropolích Rio de Janeiro a São Paulo (2005) či *Václav Havel, Citizen and Dramatist v New Yorku* (2019), v ČR *Český divadelní plakát (od 60. let do současnosti)* (2006), *Svět divadla – 50 let Divadelního ústavu* (2010) i samostatné výstavy scénografů a scénografek.

Mimořádně přínosná je její celoživotní rozmanitá práce v navazování mezinárodních vztahů v oblasti scénografie v rámci Pražského Quadriennale i mimo něj a v propagaci české divadelní kultury v zahraničí, zejména pak díla dvou významných českých divadelníků, dramatika a politika Václava Havla a scénografa Josefa Svobody.

Cena se uděluje od roku 2003 k ohodnocení výjimečných uměleckých tvůrčích nebo interpretačních počinů, nebo za dlouhodobé umělecké zásluhy v oblasti divadla. Nositelem ceny se může stát fyzická nebo právnická osoba. Cena se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Laureáti

2003	David Radok
2004	Otomar Krejča
2005	Jiří Suchý
2006	Ladislav Smoček
2007	Jan Antonín Pitínský
2008	Jan Borna
2009	Ivan Vyskočil
2010	Karel Kraus
2011	Jiří Kylián
2012	Pavel Šmok
2013	Ctibor Turba
2014	Adolf Scherl
2015	Jaroslav Vostrý
2016	Petr Oslzlý
2017	Petr Zuska
2018	Jan Schmid
2019	Jan Nebeský
2020	Tomáš Dvořák
2021	Hana Burešová
2022	Zoja Mikotová
2023	Arnošt Goldflam
2024	Marta Roszkopfová

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti hudby Jaroslav Tůma

za vynikající a mezinárodně uznávané interpretační výkony a uměleckou všestrannost; za odbornou kompetenci ve vztahu k historickým i moderním nástrojům; za bohatou a objevnou nahrávací činnost včetně kompletu varhanního díla Johanna Sebastiana Bacha; za neúnavné a obětavé pedagogické působení a za popularizaci varhanní kultury

Narozen v roce 1956 v Praze. Je koncertním varhaníkem a profesorem AMU. Věnuje se i hře na cembalo, klavichord, kladívkový klavír a další klávesové nástroje; komponuje a publikuje odborné i popularizační statě o varhanářství a varhanní interpretaci.

Jaroslav Tůma vystudoval Pražskou konzervatoř u Jaroslava Vodrážky a pražskou AMU u Milana Šlechty (varhany) a Zuzany Růžičkové (cembalo). Zvítězil v improvizčních soutěžích v Norimberku (1980) a v holandském Haarlemu (1986); je laureátem interpretačních varhanních soutěží (např. Linec 1978, Pražské jaro 1979, Lipsko 1980), na mnoha dalších dnes zasedá jako porotce. Tůmovo interpretační umění poznali posluchači v téměř všech evropských zemích a také v USA, Kanadě, na Kubě, v Japonsku, Mongolsku, Jihoafrické republice nebo v Singapuru.

V repertoáru Jaroslava Tůmy figurují stěžejní kompozice českých i světových skladatelů v širokém spektru druhů a stylů od renesance až po 21. století. Jeho diskografie čítá více než šest desítek só-

lových titulů (Supraphon, po roce 2002 zejména Arta Records).

Obrovité varhanní dílo Johanna Sebastiana Bacha provedl Tůma během svého života v úplnosti několikrát, v nedávné době ho také natočil na varhany na Svaté Hoře u Příbrami. Tento nahrávací počin nemá v České republice obdoby. Kromě toho umělec pořídil například zvukové záznamy skladeb Antonína Rejchy (*36 fug pro klavír* – na historické pianoforte Anton Walther), Václava Jana Tomáška (*Eklogy*), Vítězslava Nováka (*Svatováclavský triptych*), Leoše Janáčka nebo Paula Hindemitha (*Sonáty*). Většina z Tůmových audioprojektů dokumentuje bohatství a krásy českého, moravského a slezského varhanářského regionu, některé snímky pořídil také v zahraničí (Německo, Polsko).

V popředí pozornosti Jaroslava Tůmy stojí vedle interpretace a pedagogické činnosti i aktivity týkající se historických nástrojů. Rád koncertuje na historických varhanách či jejich kopiích a investuje mnoho sil do (mj. vlastních) projektů, jež se zasazují za využití, záchranu, stylovou a historicky citlivou rekon-

strukci či pořízení kopií vybraných reprezentantů předlouhé a skvělé české varhanářské tradice.

Cena se uděluje od roku 2003 k ohodnocení výjimečných uměleckých tvůrčích nebo interpretačních počinů, nebo za dlouhodobé umělecké zásluhy v oblasti hudby. Nositelem ceny se může stát fyzická nebo právnická osoba. Cena se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Laureáti

2003	Marek Kopelent
2004	Ivan Moravec
2005	Richard Novák
2006	Svatopluk Havelka
2007	Jiří Kout
2008	Zdeněk Šesták
2009	Milan Slavický
2010	Ilja Hurník
2011	Lubomír Dorůžka
2012	Zuzana Růžičková
2013	Jiří Černý
2014	Miloš Štědroň
2015	Ivana Loudová
2016	Jan Kouba
2017	Petr Kotík
2018	Luboš Sluka
2019	Jiří Chvála
2020	Jiří Tichota
2021	Čestmír Huňát
2022	Karel Paukert
2023	Jaroslav Mihule
2024	Petr Altrichter

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti výtvarného umění Miloš Vojtěchovský

za inovativní přístup v chápání současného umění a jeho přesahů do technologií, ekologie a interdisciplinárního výzkumu, za široký rozhled na mezinárodní i lokální scéně a za inspirativní vliv na několik generací studentů

Narozen 1955 v Praze. Vystudoval estetiku a dějiny umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V polovině 80. let založil v Amsterdamu galerii OKO. V roce 1991 spolupracoval na interaktivní instalaci Orbis Pictus Revised pro expozici Mediamuseum v Centru mediálního umění ZKM v Karlsruhe. Ve stejné době stál u zrodu Nadace Hermit (později Centrum pro Metamedia Plasy), zaměřené na mezioborová symposia, festivaly a umělecké rezidence v bývalém cisterciáckém klášteře.

Mezi lety 1995–1997 pracoval jako kurátor Sbírký moderního a současného umění Národní galerie, dále na projektu „Jitro Kouzelníků? Umění, věda, společnost na konci tisíciletí“ (1997–1998). V letech 2000–2003 byl koordinátorem projektu Medialab v rámci tehdejšího Sorosova centra pro současné umění (dnes Centrum a Nadace pro současné umění Praha) a členem redakce experimentálního vysílání Rádio Jelení a Lemure TAZ. V letech 2009–2012 působil jako kurátor výstavního prostoru Školská 28. S Peterem Cusackem roku 2009 inicioval projekt sonicity.cz, zaměřený na mapování zvukové

krajiny Prahy. Je jedním z iniciátorů projektu o environmentálních problémech a jejich reflexi v umění Na pomezí samoty (2015–2017). Zabývá se vztahy mezi textem, obrazem, zvukem, v poslední době tématy technologie a ekologie. Stál u zrodu sítě pro zvukovou ekologii CENSE.

Do bohaté pedagogické činnosti spadá působení na Katedře teorií a dějin umění FaVU VUT v Brně, v Centru audiovizuálních studií na FAMU nebo v laboratoři Institutu intermédii na ČVUT jako prostoru pro mezioborový výzkum a vysokouškolskou výuku.

Cena se uděluje od roku 2003 k ohodnocení výjimečných uměleckých tvůrčích nebo interpretačních počinů, nebo za dlouhodobé umělecké zásluhy v oblasti výtvarného umění. Nositelem ceny se může stát fyzická nebo právnická osoba. Cena se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Laureáti

2003	Jitka Válová
2004	Václav Boštík
2005	Adriena Šimotová
2006	Dalibor Chatrný
2007	Karel Malich
2008	Jan Kaplický
2009	Vladimír Kopecký
2010	František Skála ml.
2011	Leoš Válka
2012	Petr Wittlich
2013	Milan Grygar
2014	Stanislav Kolíbal
2015	Ludvík Hlaváček
2016	Charlotta Kotíková
2017	Jan Solpera
2018	Jana a Jiří Ševčíkovi
2019	Václav Cigler
2020	Květa Pacovská
2021	Adéla Matasová
2022	Marek Pokorný
2023	Alena Kučerová
2024	Hana Rousová

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti architektury

Michal Sborwitz

**za nadčasovou architekturu, která se nepředvádí,
která staví na nesobeckém přístupu k zadáním,
investorům a komunitám, jimž pokorně slouží;
za citlivou práci s veřejným prostorem,
porozumění historickému kontextu, smysl
pro harmonii a detail při obnově památek**

Narozen 1944 v Praze. Mezi lety 1961 a 1967 studoval architekturu a pozemní stavitelství na ČVUT u Josefa Kittricha a Karla Neumanna. Zkušenosti pro svoji tvorbu aktivně sbíral v Holandsku, inspirovalo ho Středomoří. Od roku 1968 pracoval s Alenou Šrámkovou ve Státním projektovém ústavu obchodu. Byl průkopníkem české architektonické postmoderny, zaujal interiéry květinářství v Praze na Můstku z roku 1978 nebo Domu techniky a mládeže na Národní třídě (1981). Navrhl jeden z mála katolických kostelů z období normalizace, kapli sv. Václava v Mostě (1981–1989). Návrhem zahrádkářské kolonie (1986) našel své téma, urbanistickým řešením centra Kladna (1988) se demonstrativně rozešel s panelovou prefabrikací.

V 90. letech založil vlastní ateliér. Přestože se zabývá všemi druhy projektů, postupně se stal vyhledávaným autorem rekonstrukcí. Jako vůbec první získal v roce 2023 Cenu Klubu za starou Prahu za dostavbu zámku v Praze-Komořanech pro Český hydrometeorologický ústav. Pozornost si zaslouží postup-

ná rekonstrukce a dostavba Muzea umění Olomouc (1993–2024), rekonstrukce kubistické Bauerovy vily od Josefa Gočára v Libodřicích (2006), secesní tančírny v Račím údolí u Javorníka (2015) nebo obnova puristické vily Vladimíra Müllera v Olomouci (2018). Citlivě přistupuje také k úpravám center měst a vesnic, jak to dokládají Velká Bystřice, s jejímž starostou systematicky spolupracuje od roku 2007, nebo obec Bukovany, kde jeho architektura nastartovala komunitní život (2005).

I přes pokorné upozadění vlastní architektonické invence má jeho tvorba charakteristický rukopis, v běhu let odolává módním trendům, jeví se nadčasovou.

Cena se uděluje od roku 2009 k ohodnocení výjimečných uměleckých tvůrčích nebo interpretačních počinů, nebo za dlouhodobé umělecké zásluhy v oblasti architektury. Nositelem ceny se může stát fyzická nebo právnická osoba. Cena se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Laureáti

- 2009 **Eva Jiříčná**
- 2010 **Alena Šrámková**
- 2011 **Miroslav Masák**
- 2012 **Emil Příklad**
- 2013 **Rostislav Švácha**
- 2014 **Ladislav Lábus**
- 2015 **Otakar Kuča**
- 2016 **Zdeňka Vydrová**
- 2017 **Věra Machoninová**
- 2018 **Růžena Žertová**
- 2019 **Ivan Kroupa**
- 2020 **Viktor Rudiš**
- 2021 **Benjamin Fragner**
- 2022 **Jiří Suchomel**
- 2023 **Jan Línek**
- 2024 **Miroslav Šik**

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti kinematografie a audiovize **Josef Špelda**

za inovativní přístup kameramana při tvorbě filmových, a zejména televizních projektů; tvůrčím způsobem pracoval s magnetickým televizním obrazovým záznamem a povýšil žánr záznamů divadelních představení na specifickou uměleckou disciplínu; zásadní je i jeho pedagogická práce na pražské FAMU, kde vychoval řadu předních českých kameramanů

Narozen 1940 v Třebíči. Když bylo Josefu Špeldovi dvanáct let, dostal od tatínka kameru, takzvanou osmičku. Kinetické obrazy ho natolik okouzlili, že začal uvažovat o profesi kameramana. Vystudoval pražskou FAMU, kam se později vrátil jako pedagog. Zásadní je jeho spolupráce s režisérem Viktorem Polesným, se kterým vytvořil i specifickou formu divadelních přenosů (například *Faust*, 1989). Ve svých filmových a televizních dílech rád experimentoval. V roce 1997 v televizní povídce *Jasnovidka* (režie Viktor Polesný) svítil některé scény jen za pomoci svíček, což bylo s tehdejší televizní technikou téměř nemožné. Ve filmu *Bekyně mniška* (režie Ondřej Kepka, 2008) využil speciální světelné balony a osobně vyvinuté žárovky. Na svém kontě má filmy umělecké, například *In nomine patris* (režie Jaromír Polišenský, 2004) nebo *Má je pomsta* (režie Lordan Zafranovič, 1995). Mezi Špeldova významná díla patří filmová adaptace Jirotkova *Saturnina* (1994) v režii Jiřího Věřčáka. Podílí se na skvělých adaptacích románů Pavla Kohouta, spolupracuje s divadelními režiséry Lucií Bělohrad-

skou nebo Jurajem Deákem. Jeho kameramanský um, tvůrčí vklad, preciznost a profesionální přístup jsou zřejmé v celé jeho tvorbě, která zahrnuje také díla seriálová, dokumentární, publicistická i díla divácky vstřícná, například seriál *Cukrárna* z roku 2010 (režie Dušan Klein) nebo v roce 2008 seriál *Nemocnice na kraji města – nové osudy* (režie Viktor Polesný). Podílí se na realizaci událostí, jako jsou *Ceny Thálie*, nebo jako světelný designér na pořadech *Otázky Václava Moravce* či *Fokus*. Snažil se vždy, aby kamera co nejlépe sloužila scénáři a podporovala režijní koncepci. Audiovizuální dílo vnímá jako společnou tvorbu všech profesí v čele s režisérem. Proto se nikdy nesnažil o obrazovou exhibici, ale vždy měl na mysli výslednou kvalitu díla. Mimo další ocenění získal Josef Špelda v roce 2007 za televizní film *Zastřený hlas* výroční cenu Asociace českých kameramanů (AČK) – Cenu za vynikající televizní dílo. V roce 2020 obdržel Cenu Thálie za propagaci divadla v televizi a v roce 2024 cenu AČK za celoživotní dílo.

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti kinematografie a audiovize in memoriam **Jan Kačer**

za uměleckou svébytnost, s níž ztvárnil řadu ikonických filmových rolí a kterou rovněž vynikala jeho bohatá režijní a herecká tvorba divadelní, a za příkladný celoživotní morální a občanský postoj

Narozen 1936 v Holicích. Kvůli nevhodnému třídnímu původu studoval nejprve střední keramikou školu v Bechyni, později se mu podařilo dostat se na DAMU, kde v roce 1959 absolvoval obor režie, přičemž již za studií asistoval Alfrédu Radokovi. V témže roce debutoval jako filmový herec v Krejčíkově filmu *Probuzení*, zažil první režijní zkušenosti v divadle ABC a odešel do ostravského divadla Petra Bezruče, kde jako režisér a herec výrazně ovlivnil jak jeho dramaturgii, tak kvalitu herectví tamního souboru. Od počátku šedesátých let se profiloval jako charakterní filmový herec – proslavil se například jako řádový rytíř v historickém dramatu Františka Vláčila *Údolí včel*, partyzán ve snímku Jána Kadára a Elmara Klose *Smrt si říká Engelchen*, postavami v kriticky a existenciálně laděných psychologických dramatech ze současnosti (*Návrat ztraceného syna*, *Každý den odvahu* Evalda Schorma), v jeho filmografii nejsou však výjimkou ani komediální role (*Konec agenta W4C prostřednictvím psa pana Foustky* Václava Vorlíčka) a tvorba pro televizi. Jan Kačer rovněž radikálně zasáhl i do tváře českého divadla, a to

jako jeden ze zakládajících členů pražského Činoherního klubu, herec či režisér Národního divadla, Laterny magiky, Vinohradského divadla a ostravského Státního divadla. V roce 1989 se angažoval v Občanském fóru a v raných devadesátých letech byl členem Federálního shromáždění.

Cena se uděluje od roku 2009 k ohodnocení mimořádně významných výsledků či výjimečných uměleckých tvůrčích, interpretačních nebo technických počinů v procesu tvorby, výroby, šíření a uchovávání kinematografických a audiovizuálních děl, nebo za výzkumnou či propagační činnost v oblasti kinematografie a audiovize, nebo za dlouhodobé zásluhy v oblasti kinematografie a audiovize. Cenu lze udělit též in memoriam. Cena se uděluje na návrh poroty jmenované ministrem kultury.

Laureáti

2009	Jiří Krejčík
2010	Břetislav Pojar,
Karel Kachyňa i.m.
2011	Jan Němec,
Zdeněk Liška i.m.
2012	Ladislav Helge,
Jan Špáta i.m.
2013	Vladimír Opěla,
František Vlácil i.m.
2014	Kristina Vlachová,
Věra Chytilová i.m.
2015	Drahomíra Vihanová,
Miroslav Ondříček i.m.
2016	František Filip,
Elmar Klos i.m.
2017	Jaromír Kallista,
Jiří Brdečka i.m.
2018	Hynek Bočan
2019	Jiří Menzel,
Jaroslav Kučera i.m.
2020	Eva Zaoralová,
Miloš Forman i.m.
2021	Zdeněk Svěrák,
Ester Krumbachová i.m.
2022	Marcela Pittermannová,
Evald Schorm i.m.
2023	Vladimír Pucholt,
Artemio Benki i.m.
2024	Karel Smyczek,
Karel Vachek i.m.

i.m. = in memoriam

Poroty

Státní cena za literaturu

Libuše Heczková, literární historička, ředitelka Ústavu české literatury a komparatistiky FF UK

Zuzana Jürgens, literární historička, editorka, ředitelka Spolku Adalberta Stiftera

Marek Lollok, literární historik, Ústav české literatury AV ČR, Katedra českého jazyka a literatury PdF MU

Ilona Rozehnalová, antikvářka, editorka, Antikvariát a klub Fiducia

Jan Šulc, literární historik, editor

Jan Wiendl, literární historik, editor, Ústav české literatury a komparatistiky FF UK

Hana Zahradníková, redaktorka, překladatelka, pedagožka

Státní cena za překladatelské dílo

Tomáš Glanc, rusista, překladatel, vysokoškolský pedagog

Petr Gojda, překladatel ze španělštiny, redaktor, Český rozhlas a Česká televize

Jitka Jindřišková, překladatelka z norštiny, redaktorka

Olga Lomová, sinoložka a překladatelka z čínštiny, vysokoškolská pedagožka

Jitka Nešporová, germanistka, publicistka a překladatelka

Petr Zavadil, romanista, hispanista, překladatel, novinář

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti divadla

Petra Ježková, teatroložka, vedoucí Kabinetu pro studium českého divadla Národního institutu pro kulturu a šéfredaktorka Divadelní revue

Marie Jirásková, vizuální umělkyně, pedagožka a garantka Ateliéru scénografie Divadelní fakulty Janáčkovy akademie múzických umění v Brně

Jan Kodet, choreograf, pedagog tance, Hudební a taneční fakulta Akademie múzických umění v Praze

Radovan Lipus, divadelní, televizní a rozhlasový režisér, pedagog Divadelní fakulty Akademie múzických umění v Praze

Luboš Mareček, kulturní publicista, divadelní kritik a pedagog

Miloslav Mejzlík, herec, člen prezidia Herecké asociace

Lenka Šaldová, ředitelka festivalu Opera, operní publicistka a teatroložka, Divadelní oddělení Národního muzea (v roce 2025 se jednání nezúčastnila z důvodu střetu zájmů)

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti hudby

Pavel Svoboda, ředitel Komorní filharmonie Pardubice, předseda Podvýboru pro kulturu Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

Markéta Kahoferová, muzikoložka, dramaturgyně
a manažerka Collegia Mariana

Jindřich Bálek, publicista, Český rozhlas

Martin Rudovský, muzikolog a publicista,
dramaturg Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK

Anna Mašátová, publicistka a pedagožka, specializace:
nonartificiální hudba

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti výtvarného umění

Vít Havránek, teoretik umění, prorektor pro mezinárodní
a institucionální spolupráci AVU

Petra Mazáčová, historička umění, kurátorka,
ředitelka Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem

Iva Knobloch, historička umění, kurátorka, Uměleckoprůmyslové
muzeum v Praze

Jan Press, historik umění, kurátor, ředitel Moravské galerie Brno

Barbora Kundračíková, vedoucí sbírek moderního umění
v Muzeu umění Olomouc – Středoevropském fóru (SEFO)

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti architektury

Michaela Janečková, historička architektury, VŠUP v Praze

Martina Mertová, historička architektury, kurátorka

Filip Landa, architekt, editor, šéfredaktor časopisu ERA21

Lukáš Beran, historik architektury, Fakulta architektury ČVUT

Rostislav Koryčánek, historik umění a architektury, kurátor

Cena Ministerstva kultury za přínos v oblasti kinematografie a audiovize

Ondřej Kepka, herec, režisér, scenárista, moderátor, fotograf,
prezident Herecké asociace

Richard Němec, filmový producent a distributor, právník,
vysokoškolský pedagog (FAMO v Písku)

Michaela Pavlátová, režisérka, animátorka, výtvarnice, vysokoškolská
pedagožka (vedoucí katedry animované tvorby FAMU)

Kateřina Svatoňová, teoretička filmu a médií, vysokoškolská pedagožka
(tajemnice katedry filmových studií FF UK)

Roman Vávra, režisér, scenárista, kameraman

**Publikace vychází u příležitosti předání Státních cen
a Cen Ministerstva kultury za rok 2025**

Vydalo Národní divadlo pro Ministerstvo kultury ČR

Návrh obálky a sazba: **Formata, v. o. s.**

Tisk: **GOFIPRINT, s. r. o.**

Náklad: **150 výtisků**

Počet stran: **24**

Vydání první

Neprodejné

Národní divadlo

 Česká televize